

נchap ח'זרדי לדו"ח הוועדה לענייני הממשלה הצבאי
מיון י"ב באדר תשט"ז (24.2.1956)

התישבות בטחוניות ושאלת הקורקענות

1. בעית ההתיישבות היהודית הבתוחנית בשטח הממשל היא בעיה הקשורה באופן אמץ קיומו הממשל הצבאי וכמה ייבת המשכת קיומו. ע"י צבא בלבד לא תורכל המדינה להחזיק את גבולותיה, התישבות יהודים מבטיחה החזקת השטחים בידי ישראל, ולבן היוגנית הקמת נקודות ישוב יהודיות באיזור הממשל הצבאי צפון, באיזור הממשל הצבאי תיכון ובאזור הנגב. לגבי הנגב אין הבעיות הקשורות בהקמת נקודות בטחוניות טוטוכות, אך לגבי "משולש" (איזור משל צבאי תיכון), והביליל התרבותי (איזור משל צבאי צפון) הולכים הדברים וטהובים ואילולא קיום הממשל הצבאי היו קשים וטהובים עוד יותר, והם דרישים פתרונם לא רק ע"י המשכת קיום הממשל הצבאי במקומות אלה, אלא גם ע"י פעולות מנהליות ותחוקתיות דחופות, שאנו עומדים עליהן בפרק זה.

2. כטפה הראשונה הטענרט לפרק זה, הטראה את שטח משל צבאי צפון ומשל צבאי תיכון, מצוין בצע צחוב השטח אשר הוא באופן סעיף בידי ערבים והטח שעודנו ניתן להתישבות בטחונית יהודית - מצוין באגע לבן.

3. כטפה השנייה הטענרט, שהיא טפה שקופה ומתואמת לשואה לטפה הראשוּבה, מצוינות נקודות התישבות הבתוחנית כפי שתורכנו ע"י עבך התישבות הבתוחנית בשתוּף עם הגורמים האחרים הנוגעים בדרכם. מפוז אלה טברות بعد עצמן וטהוביות הטסקנה הכלעדית כי:-
א) יש לקבוע ללא דחווי את האדרמות העומדרות לרשות מדיננה בטוקנות אלה;

ב) יש להקים על אדרמות אלה כמהירות האפשרית ביוחד נקודות ישוב יהודיות בטחוניות.

4. בדברנו על האדרמות העומדרות לרשות מדיננה אנו כוללים את אדרמות המדינה ואדרמות נפקדים נערדים, העומדרות לטעתה לפקודת רשות הפיתוח.

5. אם כי ברוב השטחים של מדינת ישראל אשר בהם שאלת ההתיישבות הבתוחנית אינה כ"כ רצינית, היינו בשטחים המאוכלסים בעיקר ע"י יהודים, הוסדרה בעלות הקרקע בתוקף פקודת הקרקע (הסדר זכויות הקניין) משנת 1928, הרי דוקא בנסיבות התודעה הנ"ל, בעיקר בגליל המערבי, כמעט שלא הוסדרה עד היום הבעלות לפיה הפקודה הנ"ל. דבר זה הוא הגורם המפריע ביותר לבזוע ההתיישבות הבתוחנית. המצב מחריף וહולך ודברים עלולים להניע לכך כי תוך תקופה מצומצמת לא תהיה אפשרית יותר להתישבות בתוחנית רצינית בשטחים החיווניים ביותר, אם לא יאחזו מיד בצעדים נמרצים להסדר הקרקע וכאן גם לישובן בפועל.

6. בעוד שעוד סוף תקופת המנדט הוסדרו 7,4 מיליון דונם, שבvikram הם בשטח מדינת ישראל, הרי מאז קום המדינה, אף כי שטח של חצי מיליון דונם בקרוב נמצא כמלהך הסדר, הרי הוסדרו למשהו מאז פחות מ-100,000 דונם.

7. בזמן המנדט כהנו בפקידי הסדר פקידים בריטיים בעלי טכניות מנהלית שפטית כאחד, אפ"י רוב 4-5 פקידים, אשר אפ"י שלא היו מושפענים הצליחו להסדר שטחים עצומים בזמן קצר באופן ייחודי בהתחשב עם הפרוצדרה הנוכחית של הפקודה הנ"ל. פקידי הסדר אלה דנו גם במשפטים סטטיסטיים וסימטו שפטים אלה, כולל משפטיים שהיו בסכוטם בין יהודים וערבים אשר מחת השיבורות המעשית או הפוליטית הניעו לתשוטה לב הציור הארץ ולפעמים גם נטמע הרם בחו"ל, כגון הסדר אדמות עמק חפר, אדמות עמק זבולון, שטחים נרחבים בגליל המזרחי (אדמות פיק"א) וכו'.

8. אם בתחום המנדט עבדו במשרדי הסדר הקרקע יותר מ-200 פקידים, הרי פקידות הסדר הקרקע ביום אינה עולה על 20, ורק פקיד הסדר קרקע אחד שפט בתפקיד שפטאי.

9. בכפרים בצפון הארץ אשר בהם החלו להסדר קרקע לאחר קום המדינה נצטברו כ-400 שפטים שטרם הגיעו אפילו לדיוון. בכפרים המירושבים אשר הוחל הסדרם בזמן ממשלה המנדט טרם הוחל בධונם של 300 שפטים. בנקודות עכו וצפת בלבד טביעה השטח הכלתי מוסדר ל-1,000,000 דונם, ההערכה היא כי תוך שטח זה 387,000 דונם הם קרקע המדינה ו-175,000 דונם אדמות בפקידיים.
ולפי

10. לפי ההערכה הרי לפחות 300,000 - רוגם אדרומות מדינה נתפסו מז קרם המדינה ע"י ערבים שלא הייתה להם כל זכות לאדרות אלה. בפדה שבכלל ישנה קרקע הבנית לעיבוד חקלאי שטרם נתפסה ע"י ערבים בשטחים החירוניים הנ"ל הרי עכוב תפישת שטחים אלה הורא בעיקר עקב העובדה ששטחים אלה היו סגורים ע"י המஸל הצבאי או בפקוחו של המஸל. אף כי המஸל הצבאי לא עשה דיו כדי לטעור על אדרות אלה, הרי לפעלה הגורם המפריע הייחידי לערבים בתפיסת קרקעם לא להם הורא המஸל הצבאי.

11. תפישת קרקעם ע"י הערבים בגליל הייתה צומצמת כל עוד היה החלק העיקרי של האיזור הנתון לפקוח מסל צבאי צפון, מחולק ל-46 איזוריים סגורים. כתוצאה לכך שטף איזוריים בוטלו ואוחדו לאיזור אחד (איזור 15) בפברואר 1954 נעשתה התנוועה בין רובה חלקו האיזור חפשית לנטרלי. כתוצאה מזו התגברת השתלשות על אדרות המדינה. עצם השתלשות על קרקעם אלה יש בה טעם הפרת החוק וכן גם טעם השתלשות סכובנת על השטחים הסיוועדים לשפט ברזרבה להתישבות בטחונית. הבונת הזאת רק מחת רצון השתלשות גרידא לטרdot כלכליות אישיות של טшиб הגבול. יש מקום רציני לחסוב שהיא במספר מסורבת לטביות כניסה אלטנט יהודי יושבי-כטחוני לאיזוריים אלה.

12. אנו עדים לסבב של סגנה להקמת יישובים ערביים חדשניים בשטחים חירוניים לא רק ע"י תפישת קרקע ע"י עיבוד חקלאי אלא גם ע"י הקמת מבנים ללא רשות חוקית לאורך עורקים תבעתיים ועל משלטים, כולל נסiron חDIRAH לכפרים נטושים, למיטה נטחן כבר מהטפה,

13. בغالיל קיימים כ-80 כפרים נטושים. לגבי ב-40 מהם ישנה שאיפה מתמדת מצד ערבים להתנחל בהם מחדש. לגבי האחרים - אין שאיפה זו קיימת, טכיוון שהם באיזוריים סגורים ע"י המஸל. בכל מקום שעرب יכול להגיעה אליו או שישנם ערבים בו, הרי שטבעם של אלה לנשות מהרש על אדרות כפרים נטושים, כולל כפרים שנחרבו ע"י זה"ל.

14. בסירנות אלה, שם התעלשות טן החוק וגם עכירה על החוק, הם לא רק לגבי תפישת אדרות כי אם גם לבני הקמת בתים בודדים. טהווים בית אחד הרי הוא מקום מרכזי להקמת בתים נוספים ולמיטה לייצור יישוב

15. היישוב הערבי איננו רגיל להיענות לחוק, ביחסו במדינת ישראל
במקרים שאם היענות אינה סבירה לסתוקשות עם גורם רשמי מפרי ע. # # # # #
יהודי הרוצה לבנות בית פונה על פי רוב לשלטונות המוסמכים בבקשת
הרשון, ואם הרשיון אינו ניתן לו אין הוא ברוגה הבית, ואם הוא ברוגה
לא רשאי - יד החוק מsegah אותו במקודם או מאוחר. הערבים הגרים
באיזוריים אלה באופן מרוכז ללא שליטה עין יהודית עליהם, אלא לעיתים
רחוקות, אינם מגנים בקשות, ולא הם המונשים בקשות ואשר הרשיון לא
ניתן להם סקימים את הבניין גם ללא רשון. מועטים מוכאים בפני בית
דין והם נקבעים במקרים קטנים. עוד טרם קרה שטח הרוצה לפועל
הרשות בגדים שהוקמו ע"י ערבים שלא חוק. נטול לבדוק כי במקרה הגליל
בלבד ישם 400 פט"ד להריסט מבנים אשר הוקמו ע"י ערבים שלא חוק,
ואף אחד מהם לא ברצע, בעיקר מתוך החשש, כי בוצע ההריסטה יגוזל בארץ
ע"י אלמנטים ידועים וניתן לו גם הדר כאן ובחו"ל בנטוון מכורן לפגוע
במיוחד בערבים על-מנת לנשלם מאדמתם.

16. אילולא ההטמשל הצבאי היה הפצע שהזברנו פרווע ערד יווער

ערנוthem של נציגי ההטஸל מנעה בסרא סרובה התפרעות יותר רזינית בשטו
תפישת פקרוקען והקמת בבניןים בלתי חוקיים, הפוגעים בארפן ישיד בבנטחו
המדיבגה, יש א'כ לקבוע לא דחו' את בעלות המדינה על אדמוניה, ודבר
זה צריך להעשות כל עור קיימ ההטஸל הצבאי. למעשה אין, אולי, עזרתו
של ההטஸל מספקת לשטירת הקרלקע מחתת המנגבון הפצומצם העומד לרשותו.
כדי למצור תרופה מהירה שהשטחים העצומיט החירובים הב"ל לא יאבדו
למדינה, כדי לאאפשר הקמת יסוביים בטחובים לא דחו', יש הכרח להחיש
את הטדר הקרלקעות ולהככיהם גם שינדרים סנהליים ואחרים בחוק ובבצורו
כפי שבצינו להלן.

17. חירוניות הסדרת הקדוקות נובעת גם מן העובדה שלפי החוק הקיים הרוי כל מחזיק בקרקע במשך תקופה של 10 שנים ומעלה ללא הפרעה בעsha זכאי להחזיק בשטח כבעלים למצוות, ולפי פקודת הסדר הקדוקות הוו זכאי גם לثبتוע את הבעלות לשטח. לתקופה זו של עשר שנים קוראים תקופת התיחסנות.

מאז קום המדינה עברו כשלושה שנים ולא תפסיק תקופת ההתיישבות תוך השנתיים הקרובות עלולות הקרויה שנתפשו שלא בחורק /. מאז

מאז קום המדינה להיות לתופשים בנסיבות חוקית לצמיתות. למעשה, הרץ ערביה אשר תפש שטח רק לפני שנים אחדים או שלוש יכול במקרה לטבעו כי חזקתו היא טעם תקופה יותר ארוכה, עד ל-10 שנים ויותר.

18. טיצהה של המדינה ביום הוא קשה מאד לגבי הוכחת בעלות על אדמות המדינה, שכן שרוב אלה אשר היו יכולים להוכיח בעלות זו, בעיקר לגבי אדמות נפקדים, הינם נפקדים. ערביה התופש אדמות נפקדים צדיק חפישה זו לעצמו וככלפי שכינוי הערביים מכינה לאומית. לא נמצא ערבי אשר יפיין להופיע בפני המשפט או בפני פקיד המסדר ריאס דבראמת להוכיח זכות נפקד או זכות המדינה לגבי בעלות לקרקע שבתפסה ע"י ערבי אחר, מטייג גבול שלא בחוק.

19. סעיף 29 של פקודת הסדר החקלאות קובע כי על פקיד המסדר לחזור ולסדר את זכויות המדינה לקרקע בין שנקבעו בדרך פורטליות ובין שלא חבעו אותו בדרך פורטליות, וכי כל זכויות לקרקע שלא הוכיח ע"י תובע תרשפנה ע"ש המדינה. סעיף זה, שהוא חיוגי וטבעי, אינו ניתן לבוצע מחתמת תפיסת הקרקע כב"ל והכחשת השידדים להוכיח הבעלות או הכחשת הבעלות האטמית ע"י תופסים אלה. בסירה שהבדר נוגע לאדמות בכפרים ערביים או בסביבתם, שטרם הוסדרו, הרץ במצב הקיים לא בימנה טבעת חזקה להפרכה ע"י נציגי המדינה מחתמת העדר ערדים מהימנים הטוקנויים להופיע במשפטים בנסיבות הב"ל.

20. יש גם לזכור שפדי פשדי האחוזה לגבי שטחים נרחבים בגליל ובתקופות אחרים בארץ נעלמו עם עזוב הבריטים את הארץ. בהתחשב בכך במצב הב"ל, ומכיון שהחזקת שטח עלולה להזכיר מעין ראייה לבועלות יש לאזרה לקבע כי טענה לבועלות על סך החזקה אינה מספקת להזכיר בעלות, אך אם אין לע"ע מקום לשגנות החוק המאפשר רכישת זכות בעלות על סך חזקה, הרץ במידה שהחזקת קרקע מקנה אותה למחזיק לאחר תקופת טורית,ذرיכה ההוכיח לחזקה להיות מבוססת על הוכיח עיבוד קלאי ממש רצוף. ביום, אפילו הוכיח רפואי של חזקה, שאין כנראה כל הוכיח, בחשבן חזקה מספקת. לפיכך המלצהנו כי אם יקבע כי לא הגיע הזמן לנצל כל טענה לבועלות על סך חזקה בטענה תקופת התישבות יש לפחות לחוקן חוק מתאים אשר יפסיק לתקופת החרום את התישבות בקשר לאדמות המדינה כולל אדמות נפקדים.

21. הצעת חוק להפקמת הת시설נות בקשר לזכויות נפקדים פורטמה ב"הצעות חוק" מס. 183 טנ' א', בsworth חשי"ד (3.12.53). מטרת הצעה חוק זו הייתה להפסיק את הת시설נות לבני חובות המגיעים לנפקדים ממי שאינם נפקדים, מכיוון שהענק נטול אפשרות לחייב את המגיע לו והאפורטורפו לאנכי נפקדים נטול אפשרות זו שעה שהחומר הכספי הדוגע בדבר נמצא ברשות הנפקד מחוץ לשטח ישראל.

החוק שהוצע כנ"ל בא לקבוע כי תקופת הנפקדות לא תבוא כמוין הת시설נות, וכן רק עם תום תקופת הנפקדות יחולש מנין הת시설נות מהמועד שבו נפקד.

הצעת החוק הנ"ל, אף כי חשיבותה נראית לממשלה, שרטם קבלה חוקף. לנו נראה כי חיוני כי חוק זה יורחב ויכלול כל טבות חזקה או לבועלות לבני טרקרים על בסיס הת시설נות. חוק כג"ל הוא דבר שהשווהichiות אותו.

22. יש א"כ להזכיר סידר כי כל שטחי המדינה שטרם הוסדרו הם שטחים בהסדר לפי הפקודה הנ"ל ולקבוע חוקית ובאופןichiות כי משוכרים שטח כמפורט להסדר זכויות לקרע הרוי נפקמת כל תקופת הת시설נות מטעם ע"י עיבוד חקלאי רצוף ותמיד ללא הפרעה במשך תקופת הת시설נות. יש לנו כן לגדר ההסדר החקלאות בעיקר באיזורי המישל ללא דחו"י מכיוון שהכרזה בלבד וכי שטחים נתוניים להסדר לא תביא בעקבה כל ברכה אם המצב המבוקלי-המשפטי בקשר להסדר קרקע יהיה פרזונם כפי שהוא ביום.

23. על-מנת שהסדר החקלאות יבוצע סופית תוך תקופה קצרה ביותר – תוך סכטימום של שני שנים – יש:

א) להגדיל את הפיקידות המנהלית העוררת ליד פקידי

הסדר המנהליים:

ב) להגדיל את מספר פקידי ההסדר אשר להם תפקידים
שיפוטיים.

24. בקשר לנזורה האחראית זו יש לציין כיណונים עתה מקונים לפיקודת החקלאות (סידור זכויות הקרקעין) שפערתם להפריד בין התפקידים
/הטינהליים

הטינחהליים ובין התפקידים השיפוטיים של הפקיד המסדר, ולהעביר
לבית המשפט המחווזי את עיקר הסמכויות השיפוטיות של הפקיד המסדר.
לדעתנו התקנת החוק הנ"ל צריכה לתקנות רצינות ולבוכב בצווע מסדר
הקרקעות בכלל והסדר קרקעות החיזוניות הנ"ל בפרט. הפרודזרה של
בית המשפט המחווזי אינה נורנת אפשרות לדין טהיר. השופט המחווזי
עטוק בעניינים שונים, הנז דתוק למוקם סובבו ואינו יכול נושא פנים
לחת פסק דין מהיר כפקיד מסדר בעל סמכות שיפוטית, פקיד אשר בעקב
תפקידו הוא טבקר בכל כפר ובכפר וידועה לו כל חלה וחלוקת אשר
בסכוםו.

25. הצעת החוק הנ"ל הממליצה על העברת סמכויות השיפוט לבית
המשפט המחווזי, אין בה תקנה למצב הקיים, כי אם תקללה. עצם קיום
הפרודזרה הבוגה של מסדר קרקעות והקשר בין פקיד מסדר המנהלי
ובין פקיד מסדר השיפוטי מונע סכובים בסקרים דיבים ומאפשר ברור
סכובים בדרך יעה, כמו אם פקיד מסדר בעל סמכות משפטית
הוא איש מתאים לתפקידו.

26. המצב המרובה ביום במסדר קרקעות נרבע -

א) מהuder פקידות טינחהלית מספקת;

ב) מחותר מוחלט של פקידי מסדר שפטניים.

פקיד מסדר שפטני אחד, אשר לו שפטנים מרובים בחלקים שונים של הארץ
ואשר לא ניתנות לו אפשרות כל דבר רציני בתחום תפקידו, אף אם הוא איש המוכשר
bijouter, לא יוכל לעשות כל דבר רציני בתחום תפקידו. המצב זהה הביא
למציאות לא פחות מ-500 שפטנים טרמים נדירים במסדר, חיוני להגדיל את
מספר פקידי מסדר שפטניים לפחות עד חטשה, ראת אלה יש להשיג לא
ע"י מינוי פקידים לתפקיד שיפוט ולא ע"י העברת שפטנים לבית המשפט
המוחוזי, כי אם בעיקר ע"י מתן סמכות פקידי מסדר לשופטים מוחזקיים
בעלי נסיוון בענייני קרקעות.

27. לדעתנו, יש להקנות לשופטים מוחזקיים בעלי ירצה, תפקיד
פקידי מסדר, מכל לפגע בטעדם כשלופטי בית שפט מוחזקי. שופטים
מוחזקיים אשר יעמדו רק בברור שפטני מסדר, בהיותם שופטים מוחזקיים
בבית שפט מוחזקי, לא יוכלו לחסל אף חזי שופטים אשר אודם השופטים
/יגטרו.

יגמרו אולם אם תנתן להם סמכות פקידי הסדר, וهم יעבדו בעיקר מוחץ לבית המשפט המחויז בשיילוב עם פקידי ההסדר המינהליים.

28. את התקונים הנ"ל ואסידורים האדטיג'סטרטיביים הנוראים מדברינו יש לחשוב כדורשים פתרון פידי. כל זאת בהפעתם עלולה להביא לנזקים שאין להם כל תקנה.

29. ברור שהוספט פקידות מתאמת למחלקות הנרגעות בדבר תעלת למדינה בסכומים ניכרים, אך הקሩאות שהריבתה אחראית להם ואשר תאבנה בהעדר האסידורים המינהליים וחתוקתיים המוצעים זהה יעלה למדינה פי כמה וכמה בפונן כספי, בטובן התישבותי ובתחובני. דברים אלה אינם ניתנים להערכת כספית כלל ובכל.

30. עד להסדרת הבעלות הנ"ל ועוד יצוב התישבות בטחוניות בשטחים הרזרביים המועטים הבינתיים עוד להתישבות, יש הכרה לקיים את המஸל הצבאי במרקומות אלה ולחזק מגננוןו גם טבבה זו באופן שיטול זה יוכל במשרין ובעקיפין לשמוד על הקሩאות שלא יימשו פידי הריבתה.

31. כבר ציינו כי אילולא המஸל הצבאי הרי רוב רובו של השטח, שעודנו כיוום מעין רזבה להתישבות בטחוניות, היה נטפס ע"י משגאי גבול. עוד שטחים רבים עלולים להשטט מתחת יד המדינה אף מחמת לרפין ירו במסל כتوزאה סן הבקרת המוטחת בגדרו ואי הייציבות הנוראית מעצם החקירה על ידבו אם יש מקום לבטול או צמצום המஸל או לא. מעמדו של המஸל הצבאי מתעיר בעיני העربים מחתת הבקרת מהרבה צדרים, כולל התקפות ובקרת מגורמים לתמיינים שאין הטזב לאמתו ירו עליהם, והתקפות ותקיפות ערביות לאומניות וקורופטיביות. העדר הערכת המஸל ותקיריו מטעם האיבור היהודי האחראי הבא כتوزאה מאי ידיעת הפרטיהם לגבי חיוניותו של המஸל הוא אולי גורם סכריע להחלשת מעמדו של המஸל ופגיעה ביעילותו.

32. בפועלותיו בשטחים אשר ציינו בפרק זה אין המஸל הצבאי סכbicral כלל וכלל על התושבים המקימיים את החוק, הוא מוגע הפרת החוק בנסיבות שהשלtron האזרחי התקין לא יכול למגען.

/הדברים

33. הדברים שהבאו בפרק זה משמשים הזרקה נוספת להמלצתנו, לקיום המintel האבאי, להטבת ייעילותו של המintel מבחינת הגדלת התקן, בחירת כח האדם המתאים ותעטת הציור המשעי: כלי רכב ובד' לרשות המintel.

34. לסקום הדברים אבו מליציהם:

א) להזכיר על הסדר קראקות כנ"ל;

ב) לקבוע כי אין תקופת התישנות בכלל בקשר לאדרמות המדינה (כולל אדרמות נפקדים), או על כל פנים כי תקופת ההתיישנות בפסקה סטוער הכרזת מצב החרים עם קומ המדינה עד לבטול מצב החרים עם השכנת השלום האמתי;

ג) אם יש להמשיך בפרינציג תקופת התישנות המקנה זכות בעלות, כדי צריכה החזקה המקנה זכות זו להיות חזקה רצופה וטעינה לצרכי עיבוד חקלאי סוחשי סתميد אשר חובת הרכחה לגבייה היא על הטוען בגין בעלות המדינה;

ד) להקנות לפקידי הסדר סמכויות מטאימות למנייעת פגול שטחים ולסדר ריבוצים כתרזאה מחייבין ופעולות דומות עם אפשרות ערעור מטאימה;

ה) ליעל את הפרוצדורות הבוגעת להסדר הקראקות, ולהגדיל את מספר הפקידים המינהליים העומדים לרשות מחלקת הסדר הקראקות;

ו) לא לחת תוקף חוקי להצעת החוק בדבר העברת סמכויות פקיד הסדר הקראקות לבית משפט מחוזי אלא להיפך – לייחד שופטים מחוזיים במספר מטאימים, לפחות ארבעה, לצרכי הסדר קראקות בשטחים החיווניים, ולמת להם סמכות של פקידי הסדר והקשר המתאים עם פקידי ההסדר המינהליים הדרושים ליעול ולקדום מהיר של ההסדר.